

Jouko Talonen – yliopistomiehessä on moneksi

Suomessa on useita sellaisia yksityishenkilöiden muistomerkkejä, joiden todetaan olevan heidän ystäviensä pystyttämiä. Tällaisissa monumenteissa kuvataan yleensä edesmenneitä henkilöitä. Akateemista juhlakirjaa voidaan luonnehtia myös kirjamuotoiseksi veistokseksi tai maalaukseksi, joka ”pystytetään” arvostuksen ja kunnioituksen osoituksena elävälle ja yhä edelleen aktiivisesti toimivalle akateemisen yhteisön jäsenelle, yleensä professorille. *Aatteiden ja herätysten virrassa* - teos osoittaa ystävien ja oppilaiden arvontoa ja kiitollisuutta Helsingin yliopiston professori Jouko Taloselle, jonka vastuualueena on Suomen ja Skandinavian kirkkohistoria.

Kuka hän on ja millainen hän on ihmisenä? Tähän kysymykseen on luonnollisesti useita eri vastauksia riippuen siitä, kuka siihen vastaa ja millä perusteella. Tämän juhlakirjan onnittelullaan mahdollistaneet Joukon ystävät ja oppilaat ovat heitä, jotka ovat kykenevät vastaamaan tähän kysymykseen.

Juhlakirjan tabula gratulatoria -sivuilla olevia onnittelijoita on kaikkiaan reilusti yli 600. He ovat yksityishenkilöitä ja heidän lisäksi lähes 50 yhteisöä on halunnut osoittaa arvostustaan Joukolle. Heidän määränsä on siis suuri, mikä ei ole ihme Joukon tuntien. Hän on ollut monessa mukana ja vaikuttanut eri yhteyksissä eri paikkakunnilla. Niitä ovat ainakin Suomessa Vähäkyrö, Isokyrö, Oulu, Haukipudas, Joensuu ja Helsinki. Ulkomailla Jouko on tullut tutuksi ainakin kaikissa Pohjoismassa, Baltian maissa, useissa muissakin Itä- ja Länsi-Euroopan valtioissa sekä USA:ssa ja Kanadassa. Joukolla on siis laaja ystäväpiiri kotimaassa ja ulkomailla.

Jokaisella Joukon ystävällä on luonnollisesti oma käsityksensä hänestä. Ymmärtääkseni näitä näkemyksiä yhdistävät ainakin seuraavat Joukon ominaisuudet ja luonteenpiirteet. Jouko on ystävänä luotettava ja uskollinen, joka huolehtii monin tavoin myös oppilaistaan, olivatpa nämä sitten perustai jatko-opintoja suorittavia. Hän elää suorasekäisenä vakaumuksensa mukaan aina herrasmiesmäisesti toimien. Näitä Joukoa kuvaavia kynänpirtoja ei tarvitse sen kummemmin perustella, koska ne ilmenevät selkeästi hänen olemuksessaan, tavassaan puhua ja toimia sekä kaikessa käyttäytymisessään. Joukoa läheltä seuranneet ovat huomanneet, että hän kiinnittää herrasmiehenä huomiota pukeutumisessaan villapaitoihin ja kravatteihin. Ne ovat aina sävy sävyyn! Tämän ovat muuten panneet merkille myös Joukon opiskelijat, jotka ovat muistaneet professoriaan lukuvuoden opetuksen päättyessä kravatilla.

Jouko on hankkinut itselleen laajan opillisen sivistyksen. Hän kaksinkertainen tohtori, sekä teologian että filosofian. Valtiotiedekään ei ole hänelle vieras opintojensa vuoksi. Jouko on vuosina 1975–2004 toiminut ainakin opettajana, seurakuntapastorina, tutkijana, assistenttina, opettajana eri kesäyliopistoissa sekä yliopistonlehtorina. Jouko on ollut tutkijana arvostettu, koska hän on saanut Suomen Akatemian tutkimusrahoitusta useaan otteeseen. Jouko on myös toiminut hieman eri tavoin määritellyn kirkkohistorian dosenttina Joensuun, Oulun ja Helsingin yliopistoissa sekä poliittisen historian dosenttina Turun yliopistossa. Hän ei ole siis saanut sattumalta nykyistä työsuhdettaan, Helsingin yliopiston professuuria vuonna 2005.

Jouko on professori, joka ei ole tämän tehtävän saatuaan jäänyt lepäämään laakereilleen. Hän jatkuvasti kirjoittanut suomeksi, englanniksi, latviaksi sekä saksaksi ja ruotsiksi monografioita, vertaisarvioituja artikkeleita, muita artikkeleita ja kirjoituksia, erilaisia katsauksia ja arviointeja sekä antanut medialle haastatteluja. Professorina hän ohjannut lukuisia väitöskirjoja, pro gradu -tutkielmia ja muita opinnäytteitä sekä ollut ahkera luennoija. Joukon yliopistolliseen toimintaa kuuluvat myös kansainväliset tieteelliset kokoukset eri maissa sekä niissä säännöllisesti pidettävät esitelmät ja puheenvuorot. Hän on ollut myös kysytty luennoija, väitöskirjan ohjaaja ja vastaväittä ulkomaisissa yliopistoissa. Joukon kyvyt on siis huomattu muuallakin kuin vain Suomessa.

Joukon tieteellisen kirjallisen tuotannon laajuudesta saa hyvän käsityksen kahdesta hänen bibliografiastaan. Ne ovat hänelle omistetussa Suomen kirkkohistoriallisen seuran vuosikirjassa 102/2012 (s. 113–144) sekä tässä juhlakirjassa. Bibliografioiden mukaan Joukon tieteellinen toiminta 1973–2019 käsittää yli 800 nimikettä. Jouko on ollut tutkimuksellisesti kiinnostunut leimallisesti Euroopan uskonnollisista herätysliikkeistä, erityisesti lestadiolaisuudesta. Hän on myös käsitellyt kirkko- ja politiikka -problematiikkaa, Baltian, erityisesti Latvian uusimman ajan kirkkohistoriaa sekä uusimman ajan eurooppalaista teologianhistoriaa. Hän on ollut kiinnostunut edelleen arktisten alueiden kirkkohistorian, ”napapiirikristillisyyden tutkimisesta”.

Jouko Talosen juhlakirja kuvaa laajalla, moniulotteisella sisällöllään kohdettaan yliopistomiehenä, joka on syvällisesti ja akateemisesti oppinut, sivistynyt sekä kansainvälisesti arvostettu. Kaikki juhlakirjan artikkelit liittyvät Joukon tutkimus- ja opetustoimintaan sekä muihin kiinnostuskohteisiin. Kirja ei ole kyennyt kattamaan kaikkia Joukon esilläpitämiä asiakokonaisuuksia. Tämä on ilmennyt myös siten, että muutamat Joukon ystävät olisivat oma-aloitteisesti halunneet esittää kontribuutionsa tässä yhteydessä. Heidän artikkelinsa olisivat eittämättä kuuluneet mukaan, mutta ne tulivat toimituskunnan tietoon vasta sitten, kun juhlakirjan sisältö oli jo sovittu kustantajan kanssa eikä sitä enää ollut mahdollista muuttaa.

Kaarlo Arffman, Reijo Arkkila, Timo Junkkaala, Timo Kapanen, Jyrki Knuutila, Antti Luoma, Nico Lamminparras ja Arto Rannila ovat muodostaneet Joukon juhla­kirjan toimituskunnan. Heistä Joukon oppilaat Timo ja Nico ovat Arton avustamana kantaneet käytännön vastuun kirjan toimittajina. Antti on ollut myös mukana eri käytännön tehtävissä. He kaikki ovat Timon johdolla jakaneet eri tavoin vastuuta ihailtavalla tavalla voimaan ja vaivojaan säästämättä.

Toimituskunta kiittää myös Suomen kirkkohistoriallista seuraa, että se on ottanut tämän juhla­kirjan julkaisusarjaansa. Kiitämme myös seuran toimihenkilöitä, erityisesti kustannusjohtaja Anni Sunia, taittajaa ja kielentarkastuksesta vastuussa olevia henkilöitä.

Helsingissä 8.11.2019

Jyrki Knuutila